

quoque decesserit, idem Ang. à Gambell, ibidem, Rota in Melites, testim. Vener. 17. Februar. 1612. coram Manzanedo, à multis tamen prohibentur, ut ab administratione offici, ab electione in Episcopum, à promotione ad facra; hæc enim clara sunt, sed 26 neque obtinere possunt beneficia. Farin. decisi. 190.

27 num. 3. & 5. Volum. 1. part. 2. neque profiteri reli-

28 gionem. Petr. à Biac. in direc. Elec. par. 1. cap. 15.

num. 2. Quod autem furiosus si sanæ mentis postea

factus sit, testis esse possit de his, que in furore vi-

dit, nibi quidem nullatenus probatur; quod tamen

volum nonnulli Doctores, quos adducit, & sequitur

Mascard. de Probation. conclus. 728. num. 6. vo-

lum. 2. quo pacto enim id fieri potest, si furioso nul-

lus est sensus, quandiu in furore est? In prejudiciale-

bibus autem non puniuntur de his, que tempore fu-

29 roris patrarent, quia tales voluntate carent. Nunez

resp. 35. num. 3. Ios. Lud. decisi. Petri. par. 2. d. 77.

30 num. 3. & 6. & idcirco excusatū a poena. Farinac.

lib. 3. præl. crimin. par. 2. tom. 1. quest. 94. num. 1.

31 quod declara, nisi ratum habeant tempore intermis-

si furoris quicquid in furore fecerunt, ut supra de

Ebræis diximus. In quantum vero furoris specie lo-

cum habeat propositio illa, quod semel furiosus

semper præsumtur furiosus, de qua DD. habes in-

fra quest. alt. per totam.

De Ecstatis porro dubitatur primo, quinam ve-

32 re sint, & conqueuentur, quid sit Ecstasis, nam in

communi modo intelligendi, & apud Theologos

Ecstasis sumunt pro raptu quodam mentis, ex quo

sic effecti magis quam ex sonno sensu, & motu pri-

vantur, & Angelos, ac celestia videre se imagi-

nantur. Mariana Del. Magic. disquisit. quest. 25. qui

affectus etiam in vehementibus animi passionibus

33 evenit, ut de amore testatur Leo Hebreus dial. 3. in

principio, cuius passionis effectum maxime, & ele-

gantissime explicant decantata à Francisco Petrar-

cha in Lyricis in Cant. cuius principium :

Tacer non posso.

Et præcipue illa:

I'era in terra, & l'or in paradiso

Dolmente oblitio ogn'i alira cura,

E mia vita figura

Fer fentis' un marmo, e'mpier di meraviglia.

34 At Medicis nonnulli contrariant habuerunt op-

tionem, volentes, Ecstasim esse abolitionem Imagi-

nationis, eundemque effectum cum Catalepsi,

de qua supra, Arnald. Villan. in lib. de par. oper. &

alii, sed in priori sensu inter Medicos acceptit Fra-

35 cof. lib. 2. de Intellect. cum tamen ceteri pæne om-

nes velint, Ecstasim esse furorem vehementem. Galen. comment. 1. in primum Propher. text. 14. & comm.

2. ejusdem libri text. 19. & comment. 3. ejusdem text. 6.

ubi idcirco hunc effectum dicebat esse comati con-

trarium; in comate enim summa quies, in Ecstasi

motus inordinatus, procax loquatio, & hujusmodi.

Ejusdem quoque opinionis fuit Holler. comment. 7.

Aphor. 5. Marcell. Donat. tamen lib. 2. hist. mirabil.

cap. 1. Ecstasim dixit esse simpliciter mentis am-

ationem, & alienationem.

36 Rechte quidem præ omnibus Hollerius ubi supra,

hoc nomen accepit esse docuit, unde aliquando

etiam pro Sanctorum, & Prophetarum raptu ac-

cipi tradit; & tunc dicitur evocatio ab eo, quod

est secundum Naturam in id, quod est supra Na-

turam in superioris Naturæ, ex D. Tho. citat. Codr.

lib. 3. de morb. venf. cap. 8. fit autem opera Dei,

Angeli, & Dæmonis. modum autem, quo fiat, tra-

dit Fracast. lib. 2. de Intellect. at de naturali loqui-
tur, non de supernaturali; quidquid tamen sit de
vera ac germana nominis acceptione, dicamus 37
nos, Ecstatis ornes pro infans reputandos, ac 38
à promotione ad facra; hæc enim clara sunt, sed
future, edere illos posse.

Sed in his Ecstatis, qui tales dicuntur ex vehe-
menti, ac confuso vaidiore fure, illud præmo-
nendum, quod ex eo existimantur, ad mentem cito
redituros, iuxta Hipp. sententiam 7. Aphor. 5. cui ad-
stipulantur verba illa Avic. 1. 3. træt. 4. cap. 16. Et
quandoque est vehementia Maniae significans crismum
ipsius Maniae, idcirco igitur sedato in his motu illo
violentio, & irrationabilis, si quid prudenter agant,
aut quid loquantur, credendum est, illos resipue, &
ob id actus illi validi deberent esse, si postmo-
dum in ea mentis sinitate perseveraverint, quod ta-
men locum non habet in illis Ecstatis, qui abhinc 40
sensu, & motu permanent, ita ut ab Apolectis
minime distinguantur, & quos Catalepticos voca-
mus; nam etiam ab ea Ecstati se feroligentes in-
fanteri, & per plures dies veluti stolidi permanere
solent.

Furoris denique alia species est, quæ Lycanthro-
41 pia, vel Cynanthropia, vel lupina infania appellatur,
& Ægri Lycanthropici, seu Cynanthropici ex eo,
quod horrida, & inculta loca luporum, aut canum
more lustrare soleant, & cadavera ferantur, & ho-
minum est sensus, ac sepulchrus eruere, ac rapere,
atque circa hæc miserabiliter infaniunt, unde eos,
qui tali morbo laborarunt, antiquiores Poetae in
Canes, in Lupos, in Vrforos à Diis transformatos
fuisse fabulati sunt, ut de Hecuba in Canem, de Ly-
caone in Lupum, de Calypso in Vrforum, & de aliis
in alias brutorum, ac ferarum naturas, ac formas ef-
fingunt.

Quoniam etiam putant quidam Doctores, inter quos
sunt Valer. de sac. Philos. cap. 80. & Mercurial. lib.
1. sive Præl. cap. 11. Nabuchodonosor Babylonie 42
Regem hoc morbo ex divina voluntate laborasse,
quod admittunt etiam ex Patribus nonnulli, refe-
rente Martin. Del. Magic. disquisit. quest. 18. Huic
morbo obnoxii fortassis sunt quidam septentriona-
les populi, Darii dicti, quos refert Herod. lib. 4. se-
mel in anno per aliquot dies in lupos converti.

Hos in eadem extimatione habendos, ut cate- 43
ri furentes, nullus est dubitatione locus: habent so-
lummodo illud proprium, quod certis quibusdam
temporibus, hoc est, ut plurimum initante
Vere in hunc morbum relabuntur; durat autem eo-
rum infanía ad mensum, vel ad quadragesima dies
plus minus, incipiuntque infanire Februario mense,
ut Practici testantur, inter quos vide Massar. lib. 1.
cap. 27. & Donat. Ant. Altior. cap. 9. quamobrem
actus ab his eo tempore celebratos, & quicquid tunc
temporis gesserint, magis suspecum esse decet,
quam si alio quovis tempore illud ipsum praefi-
rent; alias enim resipescere solent, & ad sanam pæne
mentem redire.

S U M M A R I U M .

- 1 Rabies qui dicuntur.
- 2 Hydrophobia unde dicuntur.
- 3 Baldus Iureconsultus Hydrophobia mortuus.
- 4 Solus canis rabies affectus ex Galeno, contra num. seq.
- 5 Gal. erroris notatus.
- 6 Rabies ex serpentibus nonnullorum mortis concitata.

Quæstio XVII. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ledunt.

- 8 Rabiem, & Hydrophobiam simplex aëris infusio ex-
citare potest.
- 9 Rabies solo canis rabidi mortis excitatur. contrarium
ibid.
- 10 Animalia à rabido canis commorsa omnia rabida
sunt preter hominem ex Aph. falsum ibidem.
- 11 Homo rabies non incurrit ex Piero Varesio, con-
trarium ibid.
- 12 Rabies similis est Maniae, & species quædam Me-
lancholie. & num. 19.
- 13 Rabies quid.
- 14 Hydrophobia signum inseparabile.
- 15 Cum Rabie, an necessario sit coniunctum delirium.
- 16 Hydrophoboi mente constat. contrarium ibid.
- 17 Quid Cani, & bœvo, proverbium.
- 18 Non omnes rabientes suriunt.
- 19 Salatis signum in Rabie.
- 20 Hydrophobia inter infans adnumerantur.
- 21 Hydrophoboi a rationabiliter aquam timeant.
- 22 Hydrophoboi a rationabiliter aquam timeant.
- 23 Aquæ timoris causa in Rabientibus.
- 24 Cerebri facultate labefactata in rabientibus, infan-
tibus existunt.
- 25 Rabientes, ut Melancholici habent.
- 26 Rabientes etiam ante aquæ timorem integramente
non sunt.
- 27 Rabies etiam ex assumptione venenorum excitatur.
- 28 Rabies solo mortis excitatur. contrarium ibid.
- 29 Ex venenis infans excitatur.
- 30 Ab exhibitione venenorum potentium, fatigatus &
dementia oritur.
- 31 Venena varia dementia species excitant.
- 32 Veneno potionati, in quorum dementium specie adnu-
merandi.

De Hydrophobois, seu Rabiosis, ex assumpto veneno delirantibus, & infatuatis.

Q V A E S T I O X V I I .

Rabiosi vocantur, qui à cane rabido commorsi in
rabiem & ipsi dñi aguntur, & sic accepit
existimo hoc nomen Plautum in Captevis Act. 3.
Scen. 4.

Hegio hoc homo rabiosus habitus est in Alide,
Ne in, quod sicut fabuletur, aures immixtas tuas,
Nam sicut basius infectatus est domi matrem & pa-
terem,

Et ille isti, qui sputatur, morbus interdum ve-
nit.
hoc enim quod ultimo loco dicit Plautus, non nisi
2 de hydrophobia, seu rabie veritatem habere potest.
nisi forte pro morbo qui imputatur accipias epilepsiam
mortuum caducum dictam; sed de hoc vide
Mercurial. Var. lec. lib. 5. cap. 11. vocant autem
rabie affecti Hydrophoboi ex eo, quod si vel non
curati, vel male curati fuerint à rabido cane com-
mori, in aquæ timorem & odium incident, ita ut
eius affectum ullo pacto sustinere non valeant. hoc
affectu, ut obiter hoc dicamus, perfrui Baldum ce-
lebrem Iureconsultum, non quidem illum Perufi-
num, sed alium recentiore, traditum ex nostris Mat-
thiol. in Diffor. lib. 6. cap. 36. & Cardan. 6. Aphor.
23. & Marcell. Donat. lib. 6. cap. 1. & post illos Fer-
ret. lib. 10. Observ. 27. de hoc forte intelligit Win-
rich. de ort. monstr. cap. 15. Majol. dierum Canic. col-
log. 23. p. 1. Nefcio autem an ille sit, quem Novel-
ij. D 4 ciden-

cidentibus, & modo affligendi maximopere ab ea diffans.

Quid autem sit Rabies, adhuc integre neminem explicasse, tefatur Salius ubi *sppra*; sed neque ex ipso, Rabiei definitionem, quæ undeque sat satisfaciat, colligere licet. Ego communiori sententia partim adhaerens, partim etiam ad rei naturam respiciens, Rabiem dixerim esse affectionem melancholicam, ex qua agrotantes irrationabilem aquæ timorem incurront, circa quem peculiariter cum furore delirant, & infantum & hoc illud est, quod inter rabidos, & maniacos interest; illi enim circa omnia, vel circa plura infantunt, sed & aquam, & liquida omnia & appetunt, & facile deglutiunt, nec eorum quicquam horrent, quod Hydrophobiz speciale, & in 17 separabile signum existit, cum tales, licet circa cetera interdum omnia bene ratiocinarentur, infantum tamen circa hoc, ut irrationabiliter aquam, & liquida omnia pertineant, ex qua fallitum appareret id, quod Pierius Valerianus dicebat, morbum hunc in homine rabiem non esse, sed maniam, aut furorem.

Maxime tamen controversum est, (quod precipue pro lure consutis adnotandum venit) num scilicet necessario cum rabie adjundat sit delirium; nam 15 Medici omnes ex una parte esse videntur, qui in affirmativam sententiam inclinant. Gariopontus ubi *sppra*, cap. 8. Nihil est, inquit, illis, nisi alienatio mentis. Paul. lib. 5. cap. 3. Halyabb. Theor. lib. 8. cap. 20. Ian. Damasc. lib. 7. cap. 18. ex Rufi sententia Melancholia species quedam melancholica est, ex qua agrotantes aquam timent, quemadmodum ex reliquis melancholicis alia aliam rem timent, & circa particulae quoddam tantummodo delirant, circa cetera vero sana mente se esse ex factis, & verbis ostentantes, & dixi latius supra quæstione tertia, & octava praesens Tituli. manifestissimum vero delirii signum est in omnibus, nullo excepto, quod etiam inextinguibilem sit patiuntur, aquam, aut porum non exigunt. Ponzett. libro tertio de venen. cap. 18.

Neque ob aliarn caussam ab Avicenna, & alii dicunt salutis signum esse, si quis in speculo imaginatur suum agnoscit, nisi quia ex hoc habetur, ratiocinatricem virtutem adhuc esse sanam, ex quo morbum non esse confirmatum pater. Ponzett. ubi *sppra* cap. 17. Baccius ibidem cap. 36. articulo quinto. Quinimo plures rabientes non modo ea melancholia afficiuntur, qua aquam pertineant, sed ita lacrimationem, & sensum, noscunt, & ignotos, atque obvios quoque impetant.

Inter Neotericos autem Eustachius Rudius lib. 4. de morb. occul. & venen. cap. 13. Hydrophobos mente confare voluit, cum tamen ipsi fibi non conserter, nam & eosdem melanocholia morbo determini dicit, & nunc mente confare, modo contrarium asseverat. Sed ante illum Petr. Sal. ubi *sppra*, non necessario cum rabie jungi delirium existimat, eo quod expertum se dicat, nonnullos rabientes mente constantes, quia ad omnia apposite respondebant, & cum etiam absque ratione se aquæ timore deterri intelligent, astantes orabant, ut oculis fibi clausis aquam per vim offerrent ingurgitandam, quæ manifesta signa sunt non læzæ rationis. Alios præterea se videlicte testatur, qui cum mortali proximo esse agnoscunt, humiles ad Deum preces fundebant, delictorum veniam exorabant, eternique supplici penas ab ipso Deo optimo maximo deprecabantur; ex quibus contendit ille, non necessario in Hydrophobia mentem ladi, ad quod etiam adminiculandum adducere debuit ex-

nire

emplum illud ab Act. sermone sexto, cap. 24. & ab aliis adductum de Philosopho illo à rabido cane commorsò, hic enim generoso, inquit, animo affectioni resistent, & in consequens ratus canem in balneo apparere (apparebat enim ipsi, quemadmodum etiam aliis hoc modo affectis) ratiocinatus igitur, & sic secum loquutus. Quid cani, & balneo commune est? superavit affectionem, & sanatus est ab affectione, ubi circa timorem bibilis, quinetiam aliam historiam habes apud Nicolum serm. 4. tract. 4. cap. 5, registratam a Marcello Donato ubi *sppra* juvenis cuiusdam, qui matrem ad se non appropinquate admonebat, ne illam mordere cogeretur, manifestissimum quippe signum rationis non depravata.

Ex his ergo hujs Philosophi & prædicti juvenis exemplis deduci facilè potest, rationem in Hydrophobio, licet vacillare possit, tamen non necessario succumbere.

Verum enī vero mihi hæc Salii opinio viri alioquin doctissimi minus probatur; licet enim non omnes rabientes furiant, & ex eis nonnulli sint, qui præter aquæ timorem, in quo irrationabiliter peccant, in aliis quibusvis optime discurrant, ut in exemplis ab ipso alatis fatis liquet, tamen hos ipsos quoque infantile manifestum est; nam ut supra ex Paulo, & aliis dicebam, & illi ex Rufi sententia, hic morbus species quedam melancholica est, ex qua agrotantes aquam timent, quemadmodum ex reliquis melancholicis alia aliam rem timent, & circa particulae quoddam tantummodo delirant, circa cetera vero sana mente se esse ex factis, & verbis ostentantes, & dixi latius supra quæstione tertia, & octava praesens Tituli. manifestissimum vero delirii signum est in omnibus, nullo excepto, quod etiam inextinguibilem sit patiuntur, aquam, aut porum non exigunt. Ponzett. libro tertio de venen. cap. 18.

Neque ob aliarn caussam ab Avicenna, & alii dicunt salutis signum esse, si quis in speculo imaginatur suum agnoscit, nisi quia ex hoc habetur, ratiocinatricem virtutem adhuc esse sanam, ex quo morbum non esse confirmatum pater. Ponzett. ubi *sppra* cap. 17. Baccius ibidem cap. 36. articulo quinto. Quinimo plures rabientes non modo ea melanocholia afficiuntur, qua aquam pertineant, sed ita lacrimationem, & sensum, noscunt, & ignotos, atque obvios quoque impetant.

Sit tamen quomodo quicunque illud fatis est ad hoc, ut Hydrophobi inter infantes connumerantur, ut absque ratione aquam, & liquida omnia timeant, cum ea timere non debeat, immo potius avidissime expetere, ob sitis urgentiam, quod si Salius velit eos rationabiliter liquida timere, quia ab eis documentum percipiant, ex qua capite videatur eorum timor absque ratione non esse, respondeo, vel hoc fallitum est, quia à copioso aquæ potu, & à balneis sanitatem acquirunt, ut ex citato Philosophi illius exemplo, & ex quamplurimis alis palam sit, vel etiam cum ratione timeant, infan-

nire tamen eos dixerim, quod neque timoris causa ipsi nota sit, neque eam unquam caussam reddant, nam etiam talia non experti timent. Quod si causam timoris in illud rejicias, quia canem, à quo comorbi sunt in aqua videant, vel, ut alius placet, carolorum intestina, ac viscera, & idcirco ab ea abhorreat, dico quod vel ipsi mente non constat, si veritatem habet, vel quod simpliciter id verum non est; ut multi voluerint.

Ad Philosophi vero illius allatum exemplum dicto, fortasse in illo tunc primum advenisse aquæ metum unde non mirum, si adhuc ratio non omnino corrueat, ita ut facile cognoscere potuerit, canis visionem in balneo, eis imaginationis delusionem, quamobrem intrepide bibit, & sanatus est, ut dicitur, ut quam sentientiam inclinat Baccius in prolegom. Venen. cap. 3. art. 4. de hac eadem Philosophi hujus historia verba faciens. si enim veneni vis adeo universum corpus occupasset, & cerebri facultates, ut omnino ratiocinatrix facultas in eo fuisset ablata, infanibilis exitisset, ut tradit Matthiol. lib. 6. in Diescor. cap. 36. lunuenem autem illum matrem admonet, ne ad se appropinquaret, dixerim non omnino quidem, sed maxima ex parte rationem habuisse fæsam, ita ut eo, quod adhuc remanebat, intellectus lumine cognoscere poterat, matrem non esse mordendam, cum tamen à delirio impulsus, exterros omnes morderet.

Cum ex his ergo apertissime confit, rabientes omnes infante, jam de his ea conclusio firmari potest, quod omnes ut Melancholici illi habendi, de quibus diximus, quod circa unum quid delirant, non circa omnia, si modo solo aquæ timore afficiantur; nam possibile, & eventu non rarum est, ut omnino furentes evadant, & tunc ut ceteri furentes habendi.

Ad maiorem autem confirmationem infanias in hujusmodi agrotantibus, illud notatum dignum est, quod à cane rabido commorsi, etiam antequam in rabiem impingant, non integratim sanitatem fruantur, ut testatur Cardan. lib. 1. de venen. cap. 16. & afferit exemplum de proprio patre.

Sed quemadmodum ex canis, & cuiusvis rabidi animalis veneno homines in rabiem ac furorem incident, si morbus eorum experiantur, sic etiam idem evenire solet ex assumptione nonnullorum venenorum, ut de corde, & lingua vespertilionis naturali auctores, qui de venenis agunt, & supra jam repeti, & ex contagio per vulnus, ut de veneno, quo Cannibales suas lagitis inciebant, narrat Auctores de rebus Indicis agentes, præcipue Ovid. in hisfor. gen. de rebus Ind. Licet Cracaf. solo morbi excitari rabiem voluerit, tamen experientia contraria demonstrat; immo & ex se excitari rabiem in homine manifestum est, ut dixi supra, & dicam etiam infra ita, seq. qui est de venenis; ex quibus præter rabiem multoties alia infanias, ac deliri, & fatuitatris species excitantur; immo id commune esse omnibus pene venenis tradit Cardan. Conrad. Medic. lib. 2. tract. 5. contr. 10. quin etiam sunt ex potentissimis venenis quadam, à quorum exhibitione si forte quis evadat, stolidus deinceps vita curriculo remaneat, ut de Napello tradit Cefalp. sua præf. lib. 3. cap. 20. quod etiam de toxicis tradi derunt Paul. & Aet. locis supra citatis. & Lang. lib. 1. epist. 68. Alia vero venena sunt, quæ in se non habent vim occident, sed dementia, quæ tacere fatius est, recensentur tamen ab Eustachio Rnd. libro quarto de morbis occultis capite sex-

S V M M A R I V M.

1. Demoniaci nomen apud vulgus commune est multis dementibus.
2. Enargemus qui proprie dicantur.
3. Demoniaci qui.
4. Multi Demoniaci existimantur, qui non sunt.
5. Demoniaci signa remissive.
6. Inter Demoniacum, & fanaticum nulla differentia secundum aliquos.
7. Fanatici Demonio afflati vaticinantur.
8. Fanatici, & Demoniaci non sunt idem. & num. 11.
9. Fanatici qui.
10. Demoniaci quatenus tales non vaticinantur.
11. Demoniaci furientes, & in infans exparandi.
12. Causa infanias in Demoniacis licet sit supernaturalis, precedit tamen corporis morbos a dispositio.
13. Demon gaudet humor melanocholicus.
14. Demonici naturalibus remedis curantur.
15. Dantur in rerum natura remedia contra a demones.
16. Naturals causa apparente, ad supernaturalem revera supernacum.
17. Fanatici Melancholicis similes.
18. Fanatici ex illiteratis litterati evadunt, non tamen sunt Demoniaci.
19. Demoniaci, & fanatici inter infanos adnumerantur.
20. Demoniaci magis similes melanocholicis, fanatici Ebrios.
21. Fanaticus servus quando pro fano habeatur.
22. Demoniaci ab Ordinum susceptione, & administratione excludentur.
23. Lymphatici fanatici non absimiles.
24. Lymphatici fanatici non absimiles.
25. Lymphaticus morbus qui. & num. 27.
26. Lymphati, & Lymphatio.
27. Lymphaticus a ceteris infanis nisi peculiare habet.
28. Semel infanus, semper infanus.
29. Prestigiat qui.
30. Entheastici, & fanatici non differunt.
31. Entheastici, & fanatici non differunt.
32. Enthousiasmus quid. & num. 34.
33. Enthousiasmi effectus.

- 35 Enthusiasmus ex mortu canis rabidi excitatur.
 36 Chorea Sancti Viti Enthusiasmum corvenit.
 37 Engastrimathia.
 38 Engastrimathi inter demoniacos recensentur.
 39 A Tarantula commorsi inter insanos an commoranda sint.
 40 In iis, qui à Tarantula sunt commorsi, mens ledita.
 41 In iis, qui à Tarantula sunt commorsi, quomodo procedendum.

De Dæmoniacis, Fanaticis, Lymphaticis, Præstigiatis, Enthusiasticis, Engastrimathis, & similibus.

QVÆSTIO XVIII.

Licit horum singuli pñne sub eundem censum venire possint, tamen quia non nomine tenus solum differunt, sed etiam circa infaniendi modum, de unoquoque venit peculiariter differendum, ac primo teste nobis offertur Dæmoniaci, quorum nomen omnibus his apud vulgum tam exquisitum differentiarum igitur commune est; dicuntur autem & Energumeni, his enim proprie convenit hoc nomen, non vero Lunatici, ut dixi. Qui sunt autem Dæmoniaci, non est quod nunc explicemus, cum notissima ea res cuicunque legenti sit; tamen illi proprie Dæmoniaci dicendi; qui ex Melancholia vito, que tanguam instrumento uitur Dæmonius eos obfidens, in infaniam aguntur. Illud præmonuisse probat, multos, sed præcipue idiotas ac mulierculas, inter has autem maxime Virgines, que jam aetate mature non purgantur, Dæmoniaci existimari, cum tamen non sint, quod testantur ex Medicis Concil. diff. Levin. Lemn. de occulti. natur. miracul. libro 2. cap. 2. Vallef. in 3. Epidem. sect. 3. Egr. 11. & Forel. lib. dec. Observat. 19. quonamobrem diligenter signa perquirenda sunt, quibus Dæmoniaci à ceteris infanis distinguuntur, que ex plerique recollecta habes apud Martin. Delr. lib. 6. disquis. Magic. quest. 3. sect. 2. & ex Medicis à Cefalpino de Nat. Dæmon. cap. penult. & Fortun. Fidel. in lib. de Relat. Med. lib. 2. cap. 2. Bapt. Codronch. de morb. venef. lib. 3. cap. 13. Guillelm. Ader. de Egr. in Euang. pars. 3. enarr. 6.

Sunt autem, qui inter Dæmoniacum, & Fanaticum non distinguunt, inter quos est Budaeus in l. 1. ff. de adl. edit. 5. Exempli, ubi ille fanaticos antiquitus Dæmoniacos fusile volent, neque absque ratione, quia Dæmonio afflati vaticinabantur, unde qui divino spiritu excitati olim prophetabant, aut nunc etiam vaticinantur, non fanatici, sed potius Entheastici, & Theophorūm, ipso judice, appellantur. Tamen Fanatici, & Dæmoniaci in rei veritate, idem neque sunt, neque fuerunt: fanatici enim hi solum dicebantur, & nunc etiam dicuntur, qui vel ex supernaturali, vel ex naturali causa per vices quasdam futura vaticinantur, vel vaticinari videntur, & extra mentem rapi, quod quia in fanis, hoc est templis aliquibus eveniebat, idcirco fanatici sunt appellati. Dæmoniaci autem quatenus tales, non vaticinantur, neque id proprium habent, licet & ex illis sint, qui vaticinentur, cum hoc, quod obsidetur à malis spiritibus, id quod in fanaticis non habet locum, cum, ut di-

Quæstio XVIII.

xi, etiam à Deo impulsus, vel à naturali quoque causa vaticinari quis possit, quemadmodum dicam. Deo dante lib. 4. barum questionum. in titulo de Miraculis. Cum ergo iidem non sint Dæmoniaci cum fanaticis, diversa probris erit ratio procedendi in illis, quam in his; itaque Dæmoniaci ibi tentibus, & infantis æquiparandi, quia mens in istis, ut in illis ex Dæmonis opera alienata est, noctat ex Iureconfut. Parif. de Refugiat. benef. lib. 5. quest. 6. num. 96. & ex Medicis Fortun. Fidel. lib. 2. de Relat. Medic. cap. 2. licet enim causa infanis in his supernaturalis semper existat, hoc est, Dæmonius corpus obfidens, tamen praedit semper corporis dispositio quedam ex melancholia, seu atra bile predominante, ac turgente, quo hominem ad insaniam concinnat, eodem Fortunato teste ibid. gaudet enim melancholico humor Dæmon, quod ex Medicis tradunt Vallef. de fac. Philosoph. lib. 15. & 18. Io. Huort. in exam. ingen. cap. 7. Matthiol. in Dioptr. lib. 6. cap. 37. Forel. lib. 10. Obser. 19. in Schol. & Codronch. de morb. venef. lib. 2. cap. 8. & ex Theol. Martinus Delius disquisition. Magic. libro 2. quest. 29. sect. 3. qui & Vallef. supra citatum adducit; sed ante hos omnes idipsum testatus est Avicenna 1. 3. tractare 4. cap. 11. ad quod etiam probandum facit, quod etiam Dæmoniaci, & à malo spiritu obfessi post exorcismos, & Ecclesiæ ceremonias, naturalibus auxiliis, & remedii juvantur, ut Cyriacus Lucius apud Schenck. Obser. lib. 1. tit. de Dæmoniacis. & Codronch. lib. 2. de morb. venef. cap. 8. tradunt, à quibus non diffidunt Theologi. Martin. Delr. ubi supra. & plura naturalia remedia contra Dæmonia recenset Cefalpin. de Nat. Dæmon. cap. ult. ubi & necesse fari est probat, talia remedia in Naturâ inventi, unde concludit à Dæmonio obfessos etiam naturaliter liberari posse. Immo absolutum Dæmoniaci curam ex naturalibus remedii docet idem Codronch. ubi supra lib. 4. per totum, licet supernaturalia quoque expofcat. Facit insuper ad hoc ipsum evidens probandum, quod de Saul in sacris recitat Reg. lib. 1. cap. 18. qui ex pulsatione citare per manus David quietem capiebat ex malo spiritu agitatione; quod remedium, etiam super naturale pie existimandum sit, tamen naturalem habet causam, ut existimat Vallef. lib. de facr. philos. cap. 28. & Io. Huort. ubi supra.

Porro Fanatici Melancholicis non sunt absimiles, qui per accessiones infanum, testimonio sit, quod prophetantes, & futura prædicens nihil corum intelligunt, qua loquuntur, cum extra mentem sint, ut Plat. in Apolog. Socrat. & Aristot. Moral. Eudem. lib. 2. cap. 9. testantur; quonamobrem cœstro ac furore perciti dicebantur. Iuvenal. Sat. 4.

— Sed in fanaticis cœstro
Percussus Bellona tuo diruinat.

Et propterea Sibylla a Virgilio infana vocatur 3. Aeneid.

infanum vatem aspicias.

Flunt autem interdum ipsi Melancholici, hoc est melancholæ vito laborantes fanatici, & futura prædicens, & aliquando etiam ex illitteratis litterati, & quod mirum dixeris, etiam alienam linguam personant, absque eo, quod illam didicerint; quos effectus licet à Dæmonio semper procedere, vel alia supernaturali causa vulgus credit, & contentat ita se habere Codronch. ubi supra lib. 2. cap. 8. quod verificatur quoque in Saul in sacris, ubi supra de

Quæstio XVIII. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationemладunt: 47
de quo dicitur Post diem autem alteram invasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus sue; tamen etiam à naturali causa, nimis à simplici humore melancholico procedere posse docent Conciliator, & alii apud Schenckum tit. de Mariae. & Lemmus, & Forestus locis supra citatis abunde tradunt.

Itaque cum tam Dæmoniaci, quam fanatici ultra id, quod à supernaturali causa patiuntur, etiam ex 20 naturali virtu ac dispositione infaniant, recte utrumque inter insanos, ac melancholicos connumerantur, non obstante quod Codronch. ubi supra eos non deliri contendat, quia ipsi Codr. contraria experientia est, unde in illis locum habere omnia debent, quæ in ceteris Melancholicis locu[m] habent: si 21 modo hanc unam differentiam inter utroq; agnoscamus, quod Dæmoniaci similes magis Melancholicis, & maniacis existunt, & licet aliquando intermissiones habeant, tamen semper in le habent infaniam causam; Fanatici vero magis similes sunt ebrios, & ubi habeant intermissiones, veluti sani existimandi, aut non aliter quam ii, qui semel aut bis, aut plures in ebrietatem inciderunt tota vita curriculo; nam interdum unicam patiuntur accessionem non multo tempore durante, ut per l. 1. §. apud iulianum. ff. de adl. edit. ubi & idcirco servus, qui solummodo per circuitus quosdam, ac de raro fanaticus videtur, pro raro pronunciatur, quæ lex etiam casu non 22 fito adaptari me justice posset. At Dæmoniaci contra, & idcirco & ab ordinum susceptione, & admittitratione perpetua excludentur. Parif. de refog. 24 benef. lib. 5. quest. 6. num. 94. Fanaticis non abfimiles voluerunt nonnulli effe Lymphaticos, eos tamen inter se differre, manifeste ex dendicis apparebit. Serenus Medicus vocavit nomine morbi Lymphatici Aquam intercum in eo carmine:

Hellebo[re] bene purgata Lymphaticus error.
Quod Carmen citat ex Iureconfutis lo. Calvin. in Lex. Iurid. in verb. Lymphati. nominis vero ethymologia nota est, à Lympha enim, hoc est aqua, unde plenum ventrem habent Hydroptic, recte morbus Lymphaticus dicitur à Sereno Hydrops.

Proprie tamen morbus Lymphaticus accipitur pro furoris quadam specie, in qua plura phantasma pavorem inducentia ob infanientium oculos obverlantur, interdum etiam pro simplici furore, & infaniam accipitur, ut apud Amil. Macr. lib. 2. cap. 31.

Sæpeque curato simplo Lymphaticus isto, ubi quod de Hydrope non intellexerit ille, testatur Atrocius in comment. & fidem facit Carmen, quod sequitur, nimisrum:

Hydrops in principio mire auxiliatur.
& multo magis idipsum testantur duo præcedentia carmina:

Puyatur tali vomita verrigo vetusta,
In sanis que melanocholicis videntur, atque caducis.
nam de affectibus capitis loquitur, in quibus etiam comprehenditur Lymphatio; Lymphari enim verbum, & Lymphatio in usu sunt pro infanire, & infanaria. Plin. lib. 24. c. 17. Hac pota lymphari hominem tradunt obverlantibus miraculis. & lib. 30. cap. 10. Rursus Magi tradunt, Lymphatos sanguine Talpa recipiscere. Tacitus lib. 1. Annal. Repente Lymphati distractis gladiis in centuriones invadunt. Plautus in Pænulo Act. 1. Scen. 2. Lymphaticos nummos dicit, hoc est numeros infanientes, & loco stare nescientes, non aliter quam Lymphatici facia ntex p[er]excitari

excitari tradit *Gesuer. lib. 1. de animal. cap. de cane,* littera *G. par. 2. tomo 1.* cui similem puto esse, quæ ex lacerti cujusdam mortu in Apulia præcipue, quem Tarantulam vocant, prognitur; quamquam in hoc differat ab Enthusiasmo, quod non habeat maniam, seu furorem adjunctum, sed colummodo irrationalib[er]e saltationem, quænam ex sono cujusdam instrumenti, non tamen cuiuscumque, sed certi, & certo etiam sono irritantur, ac eodem quoque curantur, cujus rei causam si fecire cupis, lege *Hier. Garimber. lib. 4. prob. 89.* Magis convenire Enthusiasmo crediderim eam passionem, quam

36 recentiores Choreanæ Sancti Viti appellarent, de qua vide apud Schenck, ubi proxime, quia hæc profecto non sine furore est: nam post infatigabilem saltationem ægrotantes in maria, in flumina, in præcipiis se conjungunt, aut in saxa, & parietes violenter impingunt, ac se ipsos, nisi vinculis coerceantur, occidunt.

37 Remanent ultimo loco Engastrimathi, qui & ventriloqui dicuntur; ii ex ventre loqui videntur, & ob id ventriloqui, & Engastrimathi appellati, quod Pythonem, aut Dæmonem in ventre habere credunt, quamobrem clauso ore verba proferunt, quæ tamquam ex profundo quadam ventris receflu progrederi apparent. *Martini Delvini libro 1. disputatione magie. cap. 2.* Aliae ex D. Augus. *Parens. lib. 8. cap. 28.* & ex Medicis. *Vallef. 5. Epidem. test. 59.* qui tamen Valleius, Engastrimathi nomen illi etiam aptari posse credit, qui ad lumen pelvis vaticinatur, fed ego talium nominis significacionem unde deducar, ut ingenui fatear, ignoro. *Strabo lib. 15.* Peritas Magos Lecanomanticos vocat, hoc est ex pelvis vaticinantes. & *Proloem. de Indic. Nativ.*

38 lib. 4. Sun vero ex mea sententia ii inter Dæmoniacos, & Fanaticos reponendi, quod & dæmonium habeant, & vaticinentur; sed *Cardan. lib. 1. de venen. cap. 17.* Engastrimathos ad divinationem non pertinere putat, sed potius ad Naturæ miracula; non explicat tamen quos eo nomine intellexerit. Putaverim hos esse, vel saltem his non absimiles, de quibus in sacrâ *Levit. cap. 20. vers. 27.* Vir, five mulier, in quibus Pythonicus, vel divinationis fuerit spiritus morte, moriatur. Sed vide quæ de his assert *Majol. dier. canicul. tom. 2. collog. 3.*

Iam vero omnes hi, ut Dæmoniaci, & Furentes habendi, quod dubium habere non credo in Lymphaticis, & Ventriloquis, & Enthusiasiticis, sed bene dubitari potest de his, qui à Tarantula commorari in Enthusiasmo, vel quomodo documere eam passionem appellare liber, incidentur; nam ut dixi, i præter irrationalibile saltationem, in nulla re infâniare conspicuntur, immo & circa ipsam saltationem optime & apposite discurrent, ut cuiuscumque qui 39 tales aliquando conspexerit, notum esse potest; unde immerito videntur inter dementes connumerari, cum præfertim sibi principio curati fuerint, dehinc solam trium dierum accessionem, atque illam quidem annuum habeant, & extra mentem non esse, etiam in ipsa accessione manifestum sit. Quibus tamen non obstantibus, dicendum in omnibus mentem lœdi, immo plerique, ut testatur *Martiol. in Discov. lib. 2. cap. 56.* Phreneticis, Lymphaticis, ac Maniacis similes sunt, & absolute eos omnes Melancholicos evadere tradunt *Ardoin. de venen. lib. 8. cap. 5. & Cardin. Ponzett. lib. 3. de ven. cap. 13.* quamobrem non removentur ab ea imaginatione, in qua detinebantur, dum commorsi sunt, donec fa-

nitatem recipient, ut idem *Ardoin. ibidem* docet. Tales ergo in accessione, & antequam à prima mortbi invatione carent, ut infâniates habendi, in tempore intermedio, non aliter ex mea sententia 41 cum his procedendum, quam cum ceteris melancholicis dilucida intervalla habentibus.

S V M M A R I V M.

- 1 In Syncope fit præcepis virium lapsus.
- 2 In Syncope constitutis extra mentem sunt. & num. 5.
- 3 In Syncope constitutus tanquam mortuus, & absens habendus.
- 4 Syncopis, Lipothymia, & animi deliquium differtur.
- 5 Agonizantes qui dicuntur.
- 6 Actus ab agonizantibus facti quales.
- 7 In articulo mortis positus, etiam deficientibus sensibus, dummodo ejus verba intelligantur, testificari potest.
- 8 Non requiriens mens omnino sana in eo, qui disponit de rebus suis.
- 9 In articulo mortis constitutus latissime, quomodo accipiatur.
- 10 In articulo mortis positus, etiam deficientibus sensibus, dummodo ejus verba intelligantur, testificari potest.
- 11 Non requiriens mens omnino sana in eo, qui disponit de rebus suis.
- 12 Peccatum, dicitur positus in articulo mortis.
- 13 Non potest dici proprius quis in articulo mortis esse, nisi inserviat fit letalitate.
- 14 In articulo mortis dicitur positus, qui imminentem mortem timet.
- 15 In articulo mortis positus dicitur qui ad mortem tendit.
- 16 In articulo mortis propriissime dicitur positus, qui mortuus est.
- 17 Agonizantes, & in articulo mortis positi differentur secundum majus & minus.
- 18 Ante dicitur quis in articulo mortis esse, quam in agonia.
- 19 Neque agonizantes, neque positi in articulo mortis quicquam legiense gerere possunt.
- 20 In testamento condendo mentis sinceritas desideratur.
- 21 Sensuum deficitio evidens signum est defectionis Intellectus.
- 22 Mortuus vicinus licet testamentum condere, matrimonium contrahere, declarata ut ibid.
- 23 Regulariter in infirmitate constituti non presumuntur sane mentis.
- 24 Mortuus proximi sane mentis non presumendi.

De Syncopantibus, sensu defectis, agonizantibus, & in articulo mortis positis.

Q V A E S T I O X I X .

IN Syncope fieri præcipitem virium lapsum maius est, & notat *Gal. 12. Metb. cap. 5. claf.* licet autem ea proprium symptoma cordis existat, dubium tamen non est, in eo virtutes omnes collabi, ac quasi penitus desperdi, cum quibus etiam lœdi rationem manifestum inde fit, quod tales in paixoximo constituti nec quemquam agnoscunt, nec loquuntur, quin & reviviscentes non illico ad mentem redire compenuntur, nec ad rem respondent. quod mirum quidem esse non debet, tantopere corde infirmato, viscere nempe vita fonte & origine,

Quæstio XIX. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ledunt.

cui compati catena omnia etiam nobilia vísca, & virtutes omnes consentaneum est, cum ab illo vita habeant; neque enim absque vitali spiritu à corde procedente catena partes suis quæcumque membris fungi possunt. 49
3 Itaque pater ex his, hominem in syncope, tanquam mortuum, & absentem esse existimandum; quamobrem cum in febribus malignis interdum frequentes syncopes adveniunt, videndum est, ne quicquam agrotantes faciat, quod in iporum aut aliorum præjudicium esse possit, eum etiam de recenti in vitam restituat, integræ mente non fruantur. Advertendum tamen, quod maxima differentia 4 est inter Syncopem, & Lipothymiam, & animi deliquium, differentiam enim affectus bi secundum magis & minus; unde ea, quæ dixi, locum quidem habent in Syncopi, non vero in Lipothymia, & animi deliquio, ac defecu, de horum autem affectuum differentia praticos aedat, qui plura scire cupit, præcipue Mercurialis. *lib. 2. praef. cap. 10. Massar. lib. 2. cap. 9.* differentia autem, quæ maxime ad rem nostram fit, illa est, de qua Mercurialis testatur, quod in Syncope ægri mentem omnem, & rationem amittant, in carceri vero paucis non ita, tamen non ob id secundum, quod Lipothymia affectus confessum praestare possit, sed bene cum ea se se recolligit, posset confessum praestare etiam nutibus, si voce nequam posset, quia in hoc affectu mens non prorsus alienatur, non est tamen, nisi à Medico judicandum, an æger syncopi, vel Lipothymia afficeretur, quia horum affectuum differentia lolis Medicis nota esse potest. 6 Agonizantes porro illi proprie dicuntur, qui exasperante jam morbo, & natura prostrata, animi efflati de proximo sunt; hi apud Iureconsultos variis nominibus appellantur, dicuntur enim quandoque constituti in extremo vite momentu, aliis positi in extremis, aliquando laborantes in extremis, & similiter, ut videre est apud *Fœnum de 7 mom. temp. cap. 5. num. 2.* in quo statu positum homino non modo ratiocinandi, sed etiam quamcumque vel imaginandi facultatem obliteratam habet, emortuo jam naturali calore, & evanescentibus spiritibus, quorum auxilio, ut alii dixi, omnes in corpore facultates anima exercet. Ex quibus clare patet, quod validi sint actus ab agonizantibus, & extremitum spiritum ducentibus aliquando facti, vidi enim tales contractu consentire, codicillos condere, & alia gerere, que me in admirationem traxerunt; & suplicabar ex Notariis, & familiarium malitia hæc procedere, credens eos in suis instrumentis fingere, quod tales actus non ab agonizante, sed ab homine licet infirmo, integris tamen sensibus gesti fuerint; cum non sine summa admiratione offendit apud Iureconsultos, quod in articulo mortis positus (hic autem idem paine est cum agonizante, ut infra videbimus) etiam deficientibus sensibus, dummodo ejus verba intelligantur à testibus, posset testamentum condere. *Alex. Teri. apud Zilett. in confil. ult. vol. Conf. 174. num. 7.* ego vero non video, quæ pacto deficientibus sensibus quis loqui possit, aut etiam si possit loqui, in mentis vigore persistere; immo & ipsius Iureconsulti faciunt, quod quilibet laborans in extremis praesumitur animi consilium non habere, immo pro mortuo judicat Gratian, adducens *Gait. de Credit. cap. 3. iii. 1. num. 1115.* quia deficiente corpore deficit intelligentia. *Fab. de Monte apud ennd. Zilett.*

Libre II.

sicuti ij. E

50 sicuti in pluribus, ne dicam omnibus uisum; metus enim sinceramente in testamento condendo desiderari voluit. *in l. senium. C. qui testam fac. pess. &c. l. 2. ff. eodem.* que minime praesens esse potest, ubi sensus deficiunt, ut in constitutis in articulo mortis, & in agonizantibus plurimum evenit; nam neque audiunt, neque quemquam agnoscunt, etiam usque ad illum terminum mente constirent, idcirco illud maxime attendendum lureconsulti duco, ut ex depositione testium, ac praepuc Medicorum sciant, an æger cum sensuum defectio ne perierit, nec ne; ubi eum sensus deficiunt, maxima conjectura, immo certa notitia habetur deficiens intelligentia, & facultatis cuiusque in cerebro residentis, in his igitur non posso habere locum, quod tradiderunt lureconsulti, nemirum morte vici nis licet testamentum condere, matrimonium contrahere, & hujusmodi. *Paris. de refugatione, benefic. libro 12. quest. 1. num. 28. & quest. 2. num. 2.* nam si regulariter in infirmitate constituti, non præsumunt sanæ mentis. *idem Paris. ubi supra quest. 1. num. 28.* & alii per ipsum allati; quamquam contraria sententia allati per Thom. A&C. *de inf. p. 1. cap. 14. num. 12.* multo minus presumi possim mentem confitare, qui morti iam vicini sunt; itaque probanda in hoc casu ex mea sententia fana mens est, que cum sensuum defectio simul esse vix unquam potest. Vnde in sensu defectu eadem que de cætis supra diximus locum habent. In omnibus autem procedere illud volunt Doctores, ut testes esse non possint. Baldus in l. hac confitissima adductus per Ant. Franc. de Doct. *ubi supra num. 39.* Adverte tamen, quod licet actus morienti, quando nimirum Anima separatur à corpore sit quoddam momentum imperceptibile, ut per Fecund. *ubi supra. & cap. seq. num. 1.* tamen hoc, quod est esse in mortis articulo, habet certam latitudinem, saltem in plerisque, quam idem habere principium existimo, quando jam viator morbus contra Naturam prævalens, & de vita hominis acta jam res est, totum vero subfugens tempus potest dici mortis, articulus, qui etiam in duo tempora dividit, in mortis articulo, in tempore nimirum illud, quo jam anima se accingit, ut à corpore separatur, & in id, quod hoc tempus præcedit ab eo; quo jam homo de vita desperatus est. Sed lureconfut hoc tempus non distinguit, cum tamen in aliquibus sit maxime distinguibile, quia interdum in mortis articulo, si non integra mente constant ægrotantes, saltem non omnino illa sunt alieni, in Agonia autem omnes omnino ut plurimum in omnibus deficiunt. Sed plura de mortis articulo, & notatū digna credo habere Polydorum Ripam in suo tractatu de Act. in mort. articulo, quem tamen ego neque præ manus habeo, neque unquam vidi.

S V M M A R I V M .

- 1 Pessus morbus est omnissimum vehementissimum.
- 2 Dementia ex peste contracta, ut plurimum fatuosis species.
- 3 In infatibus ex peste que locum habent possunt.
- 4 Faritus ex morbo contracta est reparabilis.
- 5 Actus prudentes à similibus famis celebrati validi esse debent.

S V M M A R I V M .

- 1 Paraphrenetici qui.
- 2 Paraphrenetici inter se differunt.
- 3 Pro deliri specie magis, aut minus quis ad nonnullus aptus esse potest.
- 4 Deliria melancholica magis durant, & magis mentem trahunt.
- 5 Actus à paraphreneticis celebrati pro temporis conditione validi, aut irrobadis sunt.
- 6 Hypochondriaci, & Paraphrenetici in quo convergunt.
- 7 Hypochondriaci, & Paraphrenetici in quo differunt.
- 8 Palpus hypochondriaca est deficiens species. declarata in ibid.
- 9 Melancholia est deficiens sine febre.
- 10 In levi passione hypochondriaca mens parum leditur.
- 11 Hypochondriaci quando in ceteris melancholici habendi.

Quæstio XXI. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ledunt.

- 12 Hypochondriaci circa orbilia raro infaniunt.
- 13 Hypochondriaci an à quibusdam sint prohibendi.
- 14 Dilucida intervalla in quibusdam dementia manifesta, in aliis non ita.
- 15 Pueri non habent dilucida intervalla.
- 16 Ex senio delirantes non habent dilucida intervalla.
- 17 Imperfectio Intellectus in Muliere non habet intervalla.
- 18 In fatuitate non apparent dilucida intervalla.
- 19 Muti, & sordi simul à nativitate non habent dilucida intervalla.
- 20 Lethargici, Comatosi, Carotici non habent dilucida intervalla.
- 21 Ibi à fulmine, attoniti, congelati non habent dilucida intervalla.
- 22 Phrenetici non habent dilucida intervalla.
- 23 Hydrophobes non habent dilucida intervalla.
- 24 Ex affumplo veneno delirantes non habent dilucida intervalla.
- 25 Ex longo morbo delirantes non habent dilucida intervalla.
- 26 Dilucida intervalla habentes ex tempore, ne sani in plerisque habent.
- 27 Dilucida intervalla habentes testari possunt ex tempore.
- 28 Delirantes tempore intermissi fuerit non excusantur à pena.
- 29 Remissiones tantum, & non intermissiones fuerit habentes, ut ceteri furenti habendi.
- 30 Actus quomodo cognosci possit, an gestus fuerit tempore intermissi fuerit, nec ne.

De Paraphreneticis, Hypochondriacis, & omnibus dilucida intervalla habentibus.

Quæstio XXI.

SEQUITUR, ut de quibusdam amentibus verba facimus, qui per intervalla infaniunt, licet & in hoc numero ex superioribus nonnullos comprehendere possimus; & ante omnes se nobis offerunt Paraphrenetici; vocamus autem Paraphreneticos, qui in febre non ex primario cerebri affectu, sed per confusum aliarum partium phrenitide laborant, nam spiritus ab inferioribus partibus ex materia morbifica, ac putredino originem habentes ad cerebrum elevati rationis faciunt permissionem; habentque hujusmodi ægrotantes sui deliri exacerbations quasdam, & remissiones, prout febris exacerbatur, aut remittitur. Sunt etiam in hujusmodi deliris, ut in ceteris omnibus gradus quidam, juxta quos ægri magis, aut minus à mente recessunt; idque tum pro vaporum acriornia, & caliditate, tum pro eorum multitudine, tum etiam pro capitum inabilitate.

Neque vero tantummodo secundum magis & minus inter se differunt hæ paraphrenetes, sed etiam secundum effectus, ut cetera dementia, & secundum accidentia inter se distant; quod ex diversitate materiae morbum excitantis, & ex qua vapores elevantur ad caput, evenire solet; sapient enim vapores ita materiæ ipsius naturam; unde interdum ægrotantes Melancholicis similes efficiuntur, interdum furibundis, & maniacis; et quando iracundi evadant, alias quoque latabundi, & in risum pronosticatores, ac ferio magis infaniunt, qui ex Melan-

cholicis, & adustis vaporibus delirant; ex melancholicis, quia magis densi, ex adustis, quia magis acres.

Verum enim vero ne existimet Lector, hæc me gratis scripsi; nam pro delirii specie potest quis 3 magis, ac minus aptus esse ad multa facienda, item & pro ejusdem delirii duratione, & interpolacione, siquidem deliria melancholica ex atra bile pro 4 venientia, & longius durant, & magis mentem turbant, unde difficilis ægroti, etiam morbo remittente, qui delirium excitat, resipiscunt; contrarium evenit de delirio ex virtute languoris provenientibus.

Illi autem dumtaxat ad lureconfutis scire maxime pertinet, an actus ab agro celebrati, quem conseruante decessisse ex febre cum paraphrenide conjuncta, celebrati fuerint in ipsis febris vigore, & exacerbatione, an in ejus declinatione, & remissione; nam omni procul dubio, si testes deponant tales actus gestos suffici uno magis, quam alio morbi 5 tempore, actus certe, vel validi, vel invalidi futuri sunt pro ejus temporis ratione; neque attendendum sollemmodo est, particula tempus cuiuslibet accessionis, sed etiam universale, totus felicitate morbi, qui tempora Medicis maxime notantur, & ex eorum relatione facilime cognoscuntur.

Postridem in hac classe succedunt Melancholici Hypochondriaci, qui cum illis in hoc conveniunt, quod corrum delirium non ex proprio cerebri vitio, sed ex Hypochondriorum morbo, & intemperie excitatur. Differunt tamen, quia Paraphrenetici habent accessiones, & ut dixi, quiescente morbo, ex cuius culpa delirant, etiam delirium in 7 ipsis quiescit; Hypochondriaci autem habent quidem accessiones, & exacerbationes, non tamen quotidianas, tertianas, aut quartanas, sed potius menstruas, aut annulas, & longiores multo sunt; recrudecunt enim morbus in his certis quibusdam temporibus, ut Vere, & Autumno, cum in aliis mens satis content.

Maxime vero advertendum est circa hujusmodi Hypochondriacos, quod Amatus Lusitan. Cent. 4. Curat. Medic. cap. 54. & ex eo Forest. lib. 10. g Observ. 11. in Scholiis tradidit, nimurum, quod tam etiæ hæ passio, (qua Melancholici Hypochondriaci, & flatuosa dicitur, & ab Arabibus Mirachialis) Melancholia, ac deficiens species existat, tamen fatis est ad hujus passionis essentiam, ut ad eas sequatur micer & mortificatio, & timor à facili causa; & interdum mentis inconstitutia, quibus plerique Medici afflentunt. Mercat. lib. 1. de Int. aff. cur. cap. 17. Trincavell. lib. 3. consil. 35. videtur ergo, quod non necessario, ac semper cum hac passione conjugatur delirium; immo narrant illi causas nonnullos Hypochondriacorum, qui nunquam patiabantur mentis alienationem; maiestus vero Marcelli. Donat. lib. 4. Histor. mirab. cap. 6. contendit, non esse de essentia hujus passionis mentis alienationem, & Manardum erroris notat, qui libro 17. Epif. 1. noluerit ægrotantem quemdam melancoliam Hypochondriacam laborare, eo quod nunquam delipueret, contra existimantibus ceteris Medicis ad curam convocatis; sed profecto, ut apud eundem Manardum videtur est, Scriptores omnes melancholiam deficiens, delipientiam esse ajunt sine febre, & illam in tres species partantur; 9 nimurum in melancholiam per essentiam, in Melancholiam per confusum ab Hypochondriis, unde si ea

52 definitio etiam huic ultima specie aptari debet, necesse est agros in ea despere, alter enim definitio cum definito non conveniret. Quia licet realiter ita se habeant, tamen dicendum pataverm id, quod de Catalepsi supra dicebamus; nimurum passionem hanc, vel esse incipientem, & levem, vel esse invenitatem, & fortis; Vbi passio incipiens est, vel ubi levis exsift, symptomata quoque levisimunt, & agri vel nihil omnino, vel parum quid mente mouentur; ut ab invenitatem est vel fortis, tunc manifestissimi agri infaniunt, non aliter quam Melancholi i, qui ex virtute cerebri per efficiat invenitam, ad cuius rei confirmationem faciunt plures historiae Hypochondriacorum. Et si libet vide historiam N. Abrahami Frambes. lib. 1. Consil. 17. in qua compertes, agri illum apertissime infaniunt, quonobrem ubi ita se res habeat, it tam in praedictis, quam in favorabilibus durante delirio, ut ceteri Melancholici tractandi. Pro conciliandis vero Auctoriis inter se dissidentibus, dicendum cum Semerio lib. 3. præl. p. 5. Let. 1. & aliis, differre omnino affectionem hypochondriacam a Melancholia hypochondriaca; & affectio, inquam, hypochondriaca fit absque dubio sine ulla cerebri virtu, & absque eo quod mens illo modo depravetur, si tantummodo mororem ac tristitiam absque evidenti causa excipias, melancholia vero hypochondriaca semper est cum aliquo delirio, alias levia, alias autem fortis.

At ali, qui in principio hujus morbi constitutur, & præter irrationabilem inceptitam, qua detinuntur, a ratione minime alieni videntur, quomodo habendi mox aperiam: sed primo quid peculiare a me notatum sit in similibus agris, patefaciam: habeo enim nunc, & alias habui alios nonnullos hypochondriacos, quos circa agibilia manifeste infaniunt nonquam comperti; sed tantummodo leviorum rerum non iusto timore illos detineri cognosc, & imaginationes quasdam circa morbi accidentia pati, ex quibus Intellectus eorum, vel leviusculum, & nullum momenti dolorem, aut aliud quodvis leve symptoma, pro ingenti, gravi, intolerabili, atque immiedicibili judicat. Habent præterea quoniam mentis inconstiam, ex qua diversimode animi passionibus agitantur, ita ut quem modo amant, & expetunt, non multo post odio habeant, ac respiciunt; modo quid intense cupiunt, paulo post istuc ipsum si possederint, negligunt; plurimum merent, sed interdum quoque latiores apparent, ac denique modo liberalis sunt, modo illiberales, & avari, modo amicorum colloquia expetunt, modo ab ipsis abhorrent, & sic in ceteris; quæ tamen omnia, ut dixi, nihil illis circa agenda obesse unquam notavi.

Itaque adhibito Medicorum iudicio, ac Iudicis etiam arbitrio, ubi de particularibus sententia ferenda est, ad plura tales sufficiere non negantes, determinandum, an a quibusdam eliminandi veniant, ut, exempli gratia, a promotione ad sacra, a publici officiis administratione, & hujusmodi; quæ non solum denegari possent fortasse, habitu respectu ad presentem eorum statum, sed maxime resipientes aptitudinem, quam habent, ut facile infantant. Notandum tamen, (quod & supra admouui) me hic semper locutum de Melancholia, id est de delirio hypochondriaco, non vero de hypochondriaco affectu, nam hypochondriacus affectus genus quoddam est morborum hypochondriacorum, at

Octavo, Itci à fulmine, Attoniti, Congelati, seu 21 Cataleptici non habent dilucida intervalla, ratio ea-

tem, quæ causis cerebri instrumenta occupans, semper præfens exsift; durante vero causa, durat effectus.

Nono, Phreneticum unam tantummodo habent ac-

cessione, & nunquam, nisi omnino sanentur, ad sanare mentem per intervalla redent. ratio non absimilis est cum superioribus, causa enim præfente, necesse est, effectum durare.

Decimo, idem evenit in Hydrophobio, seu ra-

bosis; quia tota sanguinis massa infecta est, cuius

vitio delirant.

Vndeclimo, idem ob eandem causam evenit in 24 his,

his, qui ex assumpto veneno, vel infatuantur, vel quovis modo infaniunt. 25 Duodecimo, dementia eorum, qui ex morbis longis in eam incident, non habet interpolationes. ratio est, quia à longitudine & vehementia morbi absumptis spiritibus, intemperies quædam in ipso cerebro est introducta, à qua morbus continuus fit, non interpolatus. In ceteris autem dementis omnibus, five illæ essentiales sunt, five secundarii morbi, sperare licet dilucida intervalla; possum enim remitti, & intendi; sed manifestissime remittunt Melancholia species omnes, præcipue vero Hypochondriaca, Ecclasis, Epilepsia, Apoplexia, (quando non fuerit fortis) Lycanthropia, perculcio Fanatica, Furor uterinus, & uteri Suffocatio, & his similes. Observe vero furor, seu mania, præfertim cum est inveterata, Dæmoniacorum species omnes, & hujusmodi.

26 Itaque ii, qui manifesta habent dilucida intervalla in plerisque, ut sibi habendi, si modo nonnulla excipias, de quibus in singulis questionibus egimus, quod tam in praedictibus, quam in favo-

rabilibus locum habebit: in favorabilibus enim 27 exempli gratia pater, quod tales testari possunt. I. fu-

rosim. §. i. vero. C. qui testam. fac. pos. in praedi-

cibus autem, quia non exculantur à poena, si de-

28 linquant. Cabal. Resolue. crimin. Cent. 2. cas. 297.

mm. 38. at i, qui tantum remissiones, non inter-

29 missiones dementiae habent, ex mea sententia, ut in-

sani judicandi, si modo paucula quædam excipa-

mus, quæ non omnino mentis sanam requirunt.

30 Quomodo tandem cognosci posse, an actus à de-

demente factus, qui dilucida habet intervalla, sit

tempore intermissæ dementiae celebratus, docet

Alexand. consil. 141. num. 8. volum. 1. & Menoch.

de Arbitr. Ind. lib. 2. cas. 5. 28. & vide ad hoc Ma-

scard. de probat. concl. 39. vol. 1. per tot.

S V M M A R I V M.

1. Mulieres omni dementia specie tentantur.

2. Mulieres raro Melancholie evadunt. contr. num. seq.

4. Pro singulis viris Dæmoniacis sexcenta mulieres re-

periuntur.

5. Mulieres ex Melancholie morbo pejus viris se ha-

bent.

6. Viter suffocatio mulieribus familiarissima.

7. In uteri suffocatione, que accidentia eveniant.

8. In uteri suffocatione mulieres mente deficunt. con-

trarium num. seq. declara ut ibid.

10. Suffocare nihil validum agere possunt, etiam si usi-

bus respondent.

11. Furor uterinus quid.

12. Furor uterinus mania est circa venera ex uteri vi-

tio excitata.

De suffocatis ex utero, & ex ute-

ro furentibus.

Quæstio XXII.

1. Mulieres non fecus, ac viri omni dementia spe-

cie tentantur, quamquam, ut ex Aretæo, &

Avicenna tradit Mercurial. sua practica lib. 1. cap.

2. 10. Melancholie de raro evadunt, aur saltem mi-

nus quam viri Melancholie morbo tentantur;

contra quam tamen assertione facit Hippocratis au-

toritas in libello de his, quæ ad virginis spectant,

ubi mulieres ob animi demissi, & pusilli naturam

frequentius quam viros deficiunt, & vanis terro-

ribus apprehendi tradit: pater etiam pro singulis

viris dæmoniacis, (qui in Melancholicorum quoque 4

classe connumerantur) sexcentas mulieres Dæmo-

nio obliteri, ut testatur Codronch. de morb. venef. lib.

2. cap. 8. Sit tamen quomodo cuncte, illud certum

est, mulieres ex melancholie morbo infaniunt,

multo plus habentes, quam viros, intensius enim, &

magis irremediabiliter infaniunt. Sed præter de-

mentias, quæ ipsius cum viris communes existunt,

duobus morbis obnoxiae sunt, ex quibus per con-

sumum cerebri cum utero delirio tentantur; horum

alter illis adeo familiariis est, ut nihil supra, alter

vero eum quidem proprius, non tamen ita fami-

liariis ac frequens.

Prior uteri suffocatio est, seu ejusdem ascensus, 6

& strangulatus, ut nonnulli dicunt, qui illis fami-

liarissimis exsift, ut experientia docet, & nota

Mercurial. lib. 4. de morb. mul. cap. 22. & alii Aucto-

res Gynæci: alter est uterinus furor. In priori,

de quo ante verba facimus, mulieres vel tanquam 7

mortuæ, si magnus morbus sit, vel semimortuæ, si

magnus morbus non sit, jacere solent: loqui non

possunt, sed tamen audiunt, ac facile quæ altantes

loquuntur percipiunt, & interdum, ut in nonnullis

adnotavi, nutibus interrogatae respondent; quod &

in Polemarchi uxore adnotatum ab Hippocrate in

Epid. tex. 40. & Vallesio in alius, ut ille in ejus par-

ticula commento testatur; immo etiam trajecto

paroxysmo, auditu referunt, teste Mercurial. lib. su-

pa: unde concludit ille, servari in ipsi memoriam;

ratione vero deficere eas dubium non est; tameti 8

Alfararius Medicus Arabs Præl. træt. 25. fœt. 2.

cap. 12. tradens differentiam inter Epilepticas, &

suffocatis ex utero, dixerit, suffocatis in ratione non

deficere, Epilepticas autem maxime; cujus dictum 9

ex mea sententia ita interpretandum est, ut suffoca-

ta non deficiat in ratione extra paroxysmum, ut

Epilepticæ; quæ ut suo loco diximus, à paroxysmo

excitate, quæ dementes ac folidas apparent, vel di-

endum, quod non ita intense à ratione abalienan-

tur, ut epilepticæ; ex quibus concludamus, quod

suffocata ex utero quamdiu paroxysmo detinentur,

tanquam mortuæ, & absentes existimanda sint, &

etiam si nutibus ad interrogatae respondere possent,

tamen nihil validum debet ab ipsis procedere, si 10

quid recte nutibus celebrari possit, quia à ratione

in paroxysmo alienæ sunt, extra quod nihil impedit, quin minus, ut sanæ mentis homines habeantur.

Porro Furor uterinus, qui posterior morbus erat 11

mulierum proprius, est uteri ipsius superexcitatio

cum delirio circa Venereum, & ad eam pertinientia;

in eam enim adeo acutis fœnulis exigitur, ut in

furore agantur; garrula enim evadunt, & circa

Venerem quamplurime efficiunt; de quo affectu,

ut de superiori quoque, si quis plura facere deside-

rat, prædictos aedat in propriis capitibus, præcipue

vero Auctores Gynæci, five de morb. mul. &

inter recentiores, & novissimos Hucber. de sterilit.

lib. 2. cap. propria. & Varand. lib. 1. de morb. mul.

cap. 5.

Ceterum ratio in his non minus quam in mania-

cis, & furentibus oblitera est: immo & hic morbus

nihil aliud est, ut ipsum nomen innuit, nisi furor, 12

seu mania, ex uteri virtuo excitata. Itaque in his quo-

que omnia locum habebunt, quæ in illis procedere

diximus, neque plura circa id afferenda.

ij. E. 3 S V M.